

Smittämnen/agens – symtom, inkubationstid och varaktighet

Stödande instruktion för livsmedelskontrollen

Ta hjälp av tabellerna nedan ”Smittämnen/agens – symtom, inkubationstid och varaktighet” om du inte vet vilket smittämnet är.

Smittämnen/agens – symtom, inkubationstid och varaktighet

I tabellerna är smittämnen/agens indelade i fem grupper efter det vanligtvis dominerande (övervägande) symtomet vid smitta: A kräkningar, B diarré, C generella infektionssymtom, D allergiliknande och E neurologiska symtom. Det är en mycket grov indelning som stämmer för majoriteten av personerna i en större grupp insjuknade. Däremot om man endast har en eller ett par personer kan symtombilden se annorlunda ut beroende på individuella skillnader. Använd därför tabellen med det i beaktandet!

Glöm inte att person-till-person smitta kan vara en smittkälla (detta gäller inte minst vid norovirusinfektioner).

A - Kräkningar dominerar

Typiska symtom illamående, kräkningar, magsmärta, ibland diarré

¹ Vanligaste inkubationstid	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
² Intervall inkubationstid ³ Varaktighet			
12-4 h 21-5 h 31-1,5 d	-	Ris, pasta	Bacillus cereus (kräkvariant)
12-4 h 21-6 h 31-2 d	-	Pizza, kebab, buffé	Staphylococcus aureus
11-3 h 21-7 h 33-4 h		Dåligt kokta baljväxter	Lektiner
11,5 d 20,5-2 d 31-2 d, ibland längre	-	Konditorivaror, hamburgare, frysta hallon, ostron, buffé, förorenat dricksvatten	Norovirus (Calicivirus)
12-4 h/5-8 h 31 d	-	Bolmörtsskivling, giftchampinjon, giftkremla	Vissa giftiga svampar
15-8 h	Yrsel, synrubbingar, lever- och njurskador	Stenmurkla	Vissa giftiga svampar

h=timmar; d=dygn; v=veckor; kursiv=de vanligast förekommande utbrotten i Sverige.

B - Diarré dominerar

Typiska symtom diarré, magsmärta, illamående, ibland feber, kräkningar

¹Vanligaste inkubationstid	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
²Intervall inkubationstid ³Varaktighet			
18-16 h ³ 1-1,5 d	-	Potatismos, stuvningar, puréer	Bacillus cereus (diarrévariant)
110-12 h ² 8 h -1d ³ 1-2 d	-	Köttgryta, köttfärssås, ärtsoppa	Clostridium perfringens
19-12 h			EPEC
110-18 h	Ibland blodig diarré	Råa grönsaker, buffé	EIEC
110-12 h ² 10 h-3 d ³ 3-4 d	-	Råa grönsaker, buffé	ETEC
10,5-2 d ² 6 h-3 d ³ Dygn till veckor	-	Salami, kryddor, bladgrönsaker, ägg, kött	Salmonella
11,5 d ² 0,5-2 d ³ 1-2 d, ibland längre	-	Konditorivaror, hamburgare, frysta hallon, ostron, buffé, förorenat dricksvatten	Norovirus (Calicivirus)
12-3 d ² 1-7 d ³ Dygn till veckor	Ibland blodig diarré	Råa grönsaker	Shigella
12-4 d ² 2-8 d ³ Dygn till veckor	Ibland blodig diarré	Hamburgare, opastöriserad mjölk, bladgrönsaker, förorenat dricksvatten	EHEC
12-5 d ² 1-10 d ³ Dygn till veckor	Ibland blodig diarré	Fjäderfäkött, opastöriserad mjölk, förorenat dricksvatten	Campylobacter
12-7 d ² 1-10 d ³ Dygn till veckor	Buksmärta	Fläskkött, bladgrönsaker, opastöriserad mjölk	Yersinia

10,5-4 h ³ Upp till 3 d	-	Musslor	Algtoxin (DSP)
18 h-1 d	Leverskador	Lömsk flugsvamp, vit flugsvamp	Vissa giftiga svampar
112 h-2 d 24 h-4 d ³ Dygn till veckor	-	Ostron	Vibrio parahaemolyticus
12-7 d ² 2d-2 v ³ Dygn till veckor	-	Råa grönsaker, förorenat dricksvatten	Cryptosporidium
11-2 v 24 d-3 v ³ Veckor till månader	Viktförlust	Förorenat dricksvatten	Giardia lamblia

h=timmar; d=dygn; v=veckor; gult=bland de vanligast förekommande utbrotten i Sverige

C - Generella infektionssymtom

Typiska symtom feber, illamående, frossa, huvudvärk, trötthet

¹ Vanligaste inkubationstid	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
² Intervall inkubationstid ³ Varaktighet			
Blodförgiftning: 11-5 d 21 d-2 v ³ Dygn till veckor Hjärnhinneinflammation: 14 d-2 v 21 d-2 v ³ Dygn till veckor Gravida: 12-5 v 22 -10 v* ³ Dygn till veckor	Symtom på hjärnhinneinflammation blodförgiftning	Vakuumpackad kallrökt eller gravad fisk, skivade charkuterier, mögel- och kittostar	Listeria monocytogenes (invasiv)
13-7 d	Njurskador	Toppig och orangebrun giftspindling	Vissa giftiga svampar
14 v 22- 6 v ³ Veckor till månader	Dålig matlust, bland kräkning, gulhet i huden	Frysta bär, ostron, råa grönsaker	Hepatit A virus

h = timmar; d = dygn; v = veckor; md = median; kursivt = de vanligast förekommande utbrotten i Sverige.

*Goulet et al., BMC Infectious Diseases 2013, 13:11.

D - Allergiliknande symtom

¹Vanligaste inkubationstid ²Varaktighet	Symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
1<1 h 2<1 h	Brännande känsla i mun och hals, huvudvärk, rodnad i ansiktet, hjärtklappning, oro i kroppen. Ibland diarré, magont, andningsbesvär	Tonfisk, makrill, escolar, ost	Histamin

h=timmar; d=dygn; v=veckor; kursiv=de vanligast förekommande utbrotten i Sverige.

E - Neurologiska symtom

- synrubbningar, yrsel, hallucinationer, domningar

¹Inkubationstid ²Varaktighet	Ytterligare symtom	Exempel på smittkällor	Smittämne/agens
10,5-2 h	Talsvårigheter, andningsförlamning	Musslor	Algtoxin (PSP)
10,5-2 h	Ibland magbesvär	Röd flugsvamp, brun flugsvamp, panterflugsvamp,	Vissa giftiga svampar
12 h-8 d ² Dagar till månader	Illamående, kräkningar, talsvårigheter, andningsförlamning.	Felförvarad vakuumpackad fisk, hemgjord inlagd fisk	Clostridium botulinum

h=tim; d=dygn; v=veckor

Källor: Folkhälsomyndigheten, 1177, Smittskyddsläkarförningens smittskyddsblad, WHO Outbreak Investigation guideline, Livsmedelsverket.

Senast uppdaterad 8 juni 2020 Ansvarig grupp SV_SL